

31.10.2014

Liikenne- ja viestintäministeriö
PL 31
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite LVM/1518/03/2014

Asia **OKM Lausunto vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain muuttamisesta ja valtioneuvoston asetuksista**

Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että sähköisen tunnistamisen käytön tehostaminen on kannatettavaa. Vahvan tunnistamisen kustannusten madaltaminen on hyvä tavoite. Nykyisen hintatason ongelmista kertoo muun muassa se, että nykytilassa esimerkiksi Nordea on nostanut palvelujensa hinnat korkeakoulujen osalta niin korkealle, että ammattikorkeakoulut ovat joutuneet jättämään sen pois valikoimastaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriötä on erityisesti pyydetty lausumaan esityksen vaikutuksista alaikäisiin ja muihin erityisryhmiin. Voimassa olevassa laissa ja nyt lausunnolla olevassa hallituksen esitysluonnoksessa ei käsitellä tarvetta vahvan tunnistamisen käytölle eri käyttäjäryhmien, erityisesti ikäryhmien, kannalta. Vaikutuksia esimerkiksi alaikäisten asemaan ei ole esityksessä avattu. Opetus- ja koulutusympäristöjen siirtyessä entistä voimakkaammin sähköiseen ympäristöön, tulisi poikkihallinnollisesti huolehtia siitä, että mahdollisuus tunnistausta sähköisesti ja käyttää tunnistautumista edellyttäviä palveluja olisi järjestetty taroituksenmukaisesti myös alaikäisten osalta. Voidaan arvioida, että lähitulevaisuudessa esimerkiksi oppivelvollisuuden suorittaminen edellyttää sähköistä tunnistautumista, jonka tulee olla perustuslain mukaan maksutonta. Henkilökohmainen ensitunnistautuminen palveluntarjoajalle passin tai henkilökortin avulla saattaa osoittautua käytännön opetustoimen kannalta haastavaksi. Näihin ja useisiin muihin useita ikäluokkia koskeviin kysymyksiin lausunnolla oleva hallituksen esitysluonnos ei tuo ratkaisua. Asiaan tulisikin palata hallinnonalojen välisessä jatkovalistelussa.

Vaikka esityksen ulkopuolelle on jätetty myös ulkomaalaiset, opetus- ja kulttuuriministeriö lausuu asiassa seuraavan, koska ulkomaalaisten tunnistaminen on erityisesti korkeakoululaitoksessa merkittävä. Korkeakouluissa opiskelee ja työskentelee pidempiä ja lyhyempiä aikoja huomattava määrä ulkomaalaisia, sekä EU/ETA -alueelta, että sen ulkopuolelta. Esityksen mukaisessa mallissa henkilötunnus (hetu) ja henkilön tietojen löytyminen väestötietojärjestelmästä

olisi välttämätön ehto lain mukaiselle vahvalle sähköiselle tunnistamiselle. Voimassa olevassa laissa henkilötunnus ei ole välttämätön ehto tunnistuspalvelun tarjoamiselle, mutta ilmeisesti hetu on ollut käytännössä pakollinen jo tunnistaututtaessa viranomaisen palveluihin. Kannatettavaa olisi, että esityksessä analysoitaisiin mitä muutoksia esitetty lakimuutos aiheuttaa ulkomaalaisten kannalta. Selkeintä toki olisi, jos esityksessä ja sen toimeenpanossa voitaisiin varmistaa, että ulkomaalaiset saavat joustavasti käyttöönsä tunnistamismenetelmän.

Esityksessä olisi vähintään analysoitava tarkemmin uudistuksen vaikutus ei-kansalaisille tarjottaviin palveluihin, ja kuvattava miten voitaisiin varmistaa, että tunnistuspalveluita on tarjolla myös verrattain lyhyen aikaa Suomessa asuville EU/ETA -alueelta ja sen ulkopuolelta tuleville. Nykytilassa ongelmia on aiheuttanut, että vaihto-opiskelijoiden ja esim. alle puoli vuotta Suomessa vieraillevien tutkijoiden on ollut vaikea saada pankkitunnuksia ja asioida siten vahvasti tunnistautuneena erilaisissa palveluissa. Olisi analysoitava, mitkä ovat esitetyn lain vaikutukset ottaen huomioon L 145/2014 mukaiset muutokset väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annettuun lakiin (mm. 22 §), joiden mukaan Maahanmuuttovirasto, paikallispoliisi tai ulkomailla Suomen edustusto voi vastaanottaa pyynnön tallettaa tietoja väestötietojärjestelmään: Millaisen asiointiketjun tuloksena ulkomaan kansalainen voi saada tunnistuspalvelun käyttöönsä?

Yhtenä esityksen perusteluissa esitettynä tavoitteena on tunnistuspalvelun ja asiointipalveluiden tarjoajien välisten sopimusten määrän karsiminen erityisesti julkishallinnon asiointipalveluissa siten, että julkisen hallinnon organisaation tarvitsisi solmia sopimus vain yhden tunnistuspalvelun tarjoajan kanssa, kun nykyisin joudutaan sopimus solmimaan kaikkien kanssa. Tämän lisäksi voisi olla hyödyllistä pyrkiä vähentämään myös julkisten sopijoiden määrää.

Esityksessä ei ole käsitelty asiaa rahapelinäkökuilmasta eikä rahapeli -yhtiöltä (esim. Veikkaus Oy) ole pyydetty lausuntoja. Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että myös edellä mainitulla sektorilla sähköinen tunnistaminen on merkittävä asia.

Luottamusverkoston määritelmässä näyttäisi olevan ristiriita lakiluonnoksen ja yksityiskohtaisten perusteluiden välillä. Pykälän 2 § perustelun mukaan ”uuden 14 kohdan mukaan luottamusverkostossa sähköisen tunnistuspalvelun tarjoajat muodostavat teknisen ja hallinnollisen verkoston”. Itse pykälän mukaan myös asiointipalvelut ja käyttäjät kuuluvat luottamusverkostoon. Selkeämpää olisi, että verkosto määriteltäisiin nimenomaan palveluntarjoajien verkostoksi. Käyttäjien (eli potentiaalisesti kaikkien väestörekisteriin rekisteröityjen) osalta näiden määrittelemisestä verkoston jäseniksi ei seuraa juridisesti yhtään mitään. 12 a §:ssä säädettyt asiat verkostoon liittymisestä koskevat ilmeisestikin vain tunnistuspalveluiden tarjoajia.

] Kansliapäällikkö

Anita Lehikoinen

Lainsäädäntöneuvos

Eerikki Nurmi

Tiedoksi
Valtiosihteeri
Erityisavustajat
Opetus- ja kulttuuriministeriön osastot ja erilliset yksiköt